

Anmeldelser.

J. Humlum: *La Géographie de l'Afghanistan. Étude d'un pays aride. Avec des Chapitres de M. Kjøie & K. Ferdinand.* Gyldendal, 1959. 21,5 × 30,5 cm. 421 s. 77 kort og diagrammer, ca. 300 illustrationer. Kr. 285,—.

Den meget forslidte talemåde om bogen, der tilfredsstiller et længe næret savn, kan man endelig med god samvittighed anvende på Humlums værk om Afghanistan. Anmelderen erindrer det besvær, han selv i begyndelsen af 1940'erne havde med at skaffe sig pålidelige oplysninger om dette land. Det har selvfølgelig lettet arbejdet for Humlum meget, at der – indledet af Henning Haslund Christensen – i årene 1947–55 blev foretaget en række danske ekspeditioner til Afghanistan. Humlum har kunnet hente hjælp og bistand hos mange af ekspeditionens medlemmer, – ikke blot de i bogens titel nævnte, men også dr. phil. K. Paludan og cand. mag. Lennart Edelberg, hvis navne gentagne gange forekommer i teksten.

Frem for alt er denne store, smukt udstyrede bog dog professor Humlums værk, og han synes ikke at have sparet sig nogen ulejlighed for at samle materiale til den. Hans eget ophold i Afghanistan strakte sig – som han selv beskedenlydende gør opmærksom på – kun over tre måneder i foråret og sommeren 1948, i hvilke han væsentlig koncentrerede sig om undersøgelse af Kareze-vanding og ganske særligt om oasen Pirzada ca. 60 km vest for Kandahar. Han omtaler dog, at han har foretaget en rejse rundt i Afghanistan, og gennemgår man ved hjælp af kortet side 417, hvor han har optaget billeder, får man det indtryk, at han har besøgt mange steder. I øvrigt har han gennemgået en omfattende litteratur, der ofte har været vanskeligt tilgængelig. Bl. a. synes russeren M. G. Pikulin's bog om Afghanistan (Tachkent 1956) at have været meget nyttig.

Bogen er anlagt efter den sædvanlige disposition for regionale beskrivelser, dog med hovedvægten på de kulturelle og økonomiske forhold. Kun ca. en sjettedel optages af den fysiske geografi. Af ganske særlig interesse er et afsnit om hydrologien, hvori der, så vidt det er muligt, gøres rede for flodernes vandføring til forskellig årstid. Dr. Kjøie har givet en kort oversigt over vegetationen.

Efter at befolkningens fordeling, sprog, race og religion er omtalt, gøres der et forsøg på at dele Afghanistan i ti naturlige geografiske regioner. Grundlaget for inddelingen er dels orografiske, dels klimatiske faktorer, og resultatet forekommer meget rimeligt.

En række bredt anlagte kapitler beskæftiger sig dernæst med bebyggelsesgeografien, byerne, landbruget, de dyrkede planter, landbrugsredskaberne, kunstvandingen. Man finder i disse kapitler meget værdifuldt, og – så vidt jeg kan se – helt originalt stof. Der er f. eks. forfatterens vur-

dering af højdegrænsen for udbredelsen af forskellige arter af dyrkede planter og en mængde minutiøse og meget interessante iagttagelser over kunstvanding. En enkelt bemærkning forekommer mig mærkværdig. S. 218 står, at de vigtigste regler for vandets fordeling er fastlagt i Koranen. Mon dette dog ikke er en elskværdig omskrivning af det forhold, at Islam's lærde ved en passende fortolkning kan finde en begrundelse for næsten hvad som helst i den hellige bog.

De moderne, ved amerikansk hjælp gennemførte, vandingsanlæg ved Hilmend Roud får et eget stort kapitel. Magister Klaus Ferdinand har leveret en kort, men værdifuld oversigt over Afghanistans nomadetyper. Endelig omfatter bogens sidste 70 sider en fyldig oversigt over de andre grene af erhvervslivet: skovbrug, mineralressourcer, håndværk og industri, handel og samfærdsel.

Bogen slutter med et opgør med en af og til benyttet sammenligning mellem Schweiz og Afghanistan, – der dog især fremhæver de store forskelle mellem det højt udviklede Schweiz og det ret uudviklede Afghanistan, – og en oversigt over Afghanistans politisk-geografiske stilling. En side 21 antyder sammenligning mellem Afghanistan og to andre områder under samme breddegrad: Nord-Afrika og de aride stater i det sydvestlige U. S. A. er desværre ikke ført til bunds.

I forordet taler forfatteren om den skæbnens ironi, der har medført, at han, som siden sin ungdom har stræbt at udarbejde kartografiske fremstillinger af geografisk-statistiske faktorer, er kommet til at behandle et land, hvorfra næsten enhver pålidelig statistik mangler. Han prøver dog gang på gang at komme frem til talværdier. Han indrømmer selv, at de folketal han side 131 har skønnet for afghanske byer kan være indtil 100% forkerte. Man spørger sig selv, om det så er værd at bringe dem. Imidlertid, forfatterens trang til at arbejde med tal kan også bringe interessante resultater. F. eks. tror jeg, at hans kritik af FAO's opgivelse af det kunstigt vandede areal i Afghanistan til 200 km² er fuldt berettiget. Her er ikke plads til at referere hele Humlums raisonnement. Muligt kan meget strenge teoretiske statistikere finde noget at indvende. Men når man har to i naturforhold og kultur så nært beslægtede lande som Persien og Afghanistan, og det næppe er meget fejlagtigt, at der i Persien findes 12 indbyggere pr. ha kunstvandet areal, så må det være splittegalt, når FAO's tal omregnet giver 600 indbyggere pr. ha vandet jord for Afghanistan. Hele Humlums øvrige fremstilling taler også imod FAO's tal.

Til slut blot dette: Det er en stor opmuntring for dansk geografi, at en dansker har udarbejdet et værk af denne karakter. Det vil sikkert kunne hævde sin stilling i den internationale geografiske litteratur.

C. G. Feilberg.

W. G. East and O. H. K. Spate: *The Changing Map of Asia*. 3die udg. 1958. Methuen & Co. London. 15 × 22 cm. XVIII + 434 sider. 32 kortskitser og to udfoldelige plancher med oversigtskort. 36 sh.

Dette er en art håndbog i Asiens politiske geografi. Udgiverne er W. Gordon East, professor ved University of London og specialist i historisk geografi, og O. H. K. Spate, nu professor i Canberra og forfatter af et kendt værk om Indiens geografi. Men ved udarbejdelsen har en række andre